

СТАНОВИЩЕ

относно конкурс за заемане на академична длъжност професор по специалност съгласно обявата в ДВ (бр. 62/29 юли 2014 г., стр. 185), професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Български език (българска лексикология и лексикография)

Кандидат: Сия Борисова Колковска

академична длъжност: Доцент, н. сътр. I ст.

в Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин” към БАН, София, Образователна и научна степен „доктор”

Становище: Павлина Григорова Кънчева

Доцент, доктор

в Център по езиково обучение физическо възпитание и спорт на Медицински университет - София

Обща характеристика на представените материали. Доц. д-р Сия Колковска (по-нататък – С.К.) участва в конкурса с общо 65 публикации: като съавтор на 1-на монография; съавтор на речници от 3 различни вида – многотомния *Речник на българския език*, неологични речници, двуезични речници; автор на 1-на студия и съавтор на 4 студии, автор на 14 статии и съавтор на 22 статии; отпечатани тезиси на изнесени доклади – 1 бр.; работа като съставител на Библиография по българска лексикология, фразеология и лексикография – 1 бр.; 5 рецензии за отпечатани трудове по езикознание, от които 1-на – в съавторство; работа в екипи по съставителство и редакция на 6 сборника с научни трудове и редакция на 2-а речника. Към тези трудове се добавя и участието на кандидатката в създаването на електронни езикови ресурси в рамките на 3 проекта. Участвала е с доклади или постери общо в 34 научни конференции с международно участие в България и в чужбина. Представените студии и статии са публикувани в научни сборници (в това число - издадени от ИБЕ „Проф. Любомир Андрейчин”; посветени на видни български езиковеди; включващи доклади на международни научни конференции и др.) и водещи научни списания („Български език”, „Наука” и др.). Една част от материалите представят С.К. като самостоятелен автор. Друга не малка част от тях я представят като съавтор. При представянето на трудовете в съавторство са посочени прецизно съответните части и броят на стандартните страници, написани от С.К. Показани са 423 цитирания и позовавания от български и чуждестранни автори.

Обща характеристика на дейността. Представените трудове на С.К. могат да се отнесат към две научни направления – Лексикология с терминология и Корпусна лингвистика с лексикография.. Гледната точка на С.К. спрямо проблематиката в тези направления е в голяма степен през призмата на неологията и неографията. Към

първото направление С.К. изследва (в съавторство) редица съвременни лексикални явления като тенденцията към интернационализация, тенденцията към национализация, тенденцията към интелектуализация, принципа за езикова икономия. По отношение на семантичната неологизация и създаването на семантични неологизми С.К. изследва факторите за появата на новите значения и създаването на новите метафорични и метонимични значения в българския език, като предлага типология, включваща най-широко застъпените модели, по които те се образуват. Друго явление, основно проучено от С.К., е интеграцията на неологизмите в българския език. Оригинален поглед към неологизмите е изясняването в когнитивен план на техните особености. Направено е обобщение (в съавторство) на основните концептосфери и принадлежащи към тях концепти, отразени от неологизмите в българския език и самостоятелно е приложен подход, при който създаването на новите значения се обвързва със спецификата на човешкото познание и възприемане на света. В редица трудове е засегнат въпросът за детерминологизацията - пренос на термини в общоупотребимия език с ново, нетерминологично значение, който се разглежда от авторката като проява на тенденцията към интелектуализация. Разглежда се и явлението ретерминологизация, свързано с пренос на название от една терминологична система в друга с промяна на терминологичното значение. Второто тематично направление – корпусна лингвистика с лексикография, наричано от С.К. и нейните съмишленици ‘корпусна лексикография’, е научно-приложна област, която е гранична между лексикографията и компютърната лингвистика (в частност – корпусната лингвистика). В това направление С.К. разглежда (съвместно с една или няколко съавторки) важни въпроси с теоретическо и приложно-практическо значение, отнасящи се до изграждането и използването на електронни корпуси в лексикографската дейност. Друга насока е разглеждането (съвместно с две съавторки) на различни форми на приложение на корпуснобазирания подход в лексикографията. Трета насока е приложението на корпусните методи в лексикалните изследвания. Изучен е и творчески е приложен опитът на западноевропейската (англоезиичната) лингвистика, на базата на който С.К. изследва (в съавторство) семантичната прозодия в българския език въз основа на корпусни данни. Относно лексикографската си дейност С.К. представя резултатите от работата си (в съавторство) по разширяване и усъвършенстване на Българския национален корпус, разработван в Секцията по компютърна лингвистика към Института за български език и с участието и на членове на Секцията по българска лексикология и лексикография. Представени са също основните характеристики и възможности на ресурсите, включени в

Информационния лингвистичен портал „Инфолекс“ (<http://infolex.ibl.bas.bg/>), по който С.К. работи като съавтор. С.К. представя и трудове (в съавторство) в областта на компютърната лексикография, като обект на изследване е взаимодействието между лексикалните и граматическите значения и начините на неговото кодиране. В същата насока е представена лексикографската програма LexIt, разработена в Института за български език (с участието на С.К.) и предназначена за създаване и редактиране на речници на български език. Изследвания на С.К. се разпростират и в областта на Компютърната лингвистика, като предмет е автоматичното разпознаване на концептуално-семантични отношения в електронен корпус от биологически текстове и приложението му в лексикографската практика. **Монографията** „Динамика и иновационни процеси в българската лексика в края на ХХ и началото на ХХІ век“ е поставена на първо място в документа „Списък на публикациите на доц. д-р С. Колковска, с които участва в конкурса“. Трудът е в съавторство с Диана Благоева и е поместен в академичния сборник „Българска лексикология и фразеология“. т. 1. Българска лексикология. От справката за авторството на Втори дял от труда е видно, че двете авторки са работили в тясно сътрудничество и взаимодействие. В труда са разгледани иновационните процеси в българската лексика в края на ХХ и началото на ХХІ в. със специално внимание върху начините и пътищата за обновяване на лексиката в българския език; основни тенденции в българската лексика в най-новия период; новата лексика като отражение на обновяващите се концепции и приобщаване на новите лексикални и семантични единици към езиковата система. В рамките на тази тематика С.К. е разработила самостоятелно въпросите за обновяването на лексиката в българския език чрез калкиране, за тенденциите към интелектуализация в новата българска лексика и за интеграцията на неологизмите в българския език. Изводите за калкирането в съвременния период са направени след обстоен и задълбочен анализ на разновидностите на словообразователното и семантичното калкиране. Въпросът за интелектуализацията в езика, обсъждан от редица езиковеди, се разглежда от С.К. на равнището на лексиката. Специално внимание се обръща на интелектуализацията на речта и на терминологизацията и детерминологизацията като прояви на интелектуализация в лексикално-семантичен план. Относно интеграцията на неологизмите С.К. характеризира самото понятие и набелязва ясни критерии (наречени от авторката ‘прояви’) за интеграция на неологизмите, след което следва обширно анализиране на конкретни прояви на интеграция на неологизмите в българския език.

Основните приноси на С.К. в периода 2006-2014 г. са в следните области и тематични направления на Лексикологията и Лексикографията 1) Българска и обща неология; 2) Вторична номинация; 3) Терминология; 4) Българска тълковна лексикография, 5) Неография; 6) Двуетична лексикография; 7) Корпусна лексикография, 8) Компютърна лексикография; 9) Участие в разработване на корпуси и лексикални ресурси на българския език

Критични бележки и препоръки. Критични бележки по същество към представените документи за конкурса и научни трудове на С.К. аз нямам. Единствената ми препоръка е да бъде осъществена връзка от страна на С.К. и нейните съмишленици с дейци на университетската наука и образование в България за разработване на съвместни проекти с научно-приложна стойност с цел подпомагане на преподавателската и учебната дейност в българските университети. По този начин би се разширила сферата на практическо приложение на стойностните научни постижения на С.К. и социалната база на ползвателите им.

Обобщение. Материалите, представени от доц. д-р Сия Колковска, по конкурс за заемане на академична длъжност професор в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Български език (българска лексикология и лексикография) отговарят на всички изисквания относно съдържание, брой (на научните публикации и цитирания) и документация (дипломи, служебни бележки и др.). Публикациите представят Сия Колковска като задълбочен учен с широки професионални познания и компетентности на езиковед и изследовател. Същевременно те са показателни за ориентацията ѝ към най-новите и неразработени сфери на езикознанието, където тя проявява новаторство, творчество и талант. Научните анализи са обстойни и с пределна дълбочина. Цитиранията са прецизни и информативни. В стилно-езиково отношение трудовете са отлично изпълнени, което създава тяхната добра четивност. Обстоятелството, че голяма част от тях са в съавторство, представя добре кандидатката и с нейните възможности за ефективна работа в екип и за научна колаборация..

Заключение. След всичко изложено по-горе изразявам своето дълбоко убеждение, че са налице необходимите основания за присъждане на академична длъжност професор в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Български език (българска лексикология и лексикография) на кандидатката Сия Борисова Колковска.

7.12.2014 г. С уважение: (доц. д-р Павлина Кънчева)